

ÖZBEKİSTAN ÜLKE RAPORU

1. ÜLKE BİLGİLERİ

Başkenti: Taşkent (Toshkent)

Yüzölçümü: 447,400 km²

Nüfusu: 33,2 milyon

Para Birimi: Özbekistan Somu

Diller: Özbekçe (resmi dil), Rusça, Tacikçe, (Özerk Karakalpakistan Cumhuriyeti'nde, hem Karakalpak dili hem de Özbek resmi statüye sahiptir.), Kazak, Türkmen, Uygur, Kırgız, Azeri vb

Başlıca Şehirleri: Taşkent, Namangan, Fergana, Andican, Semerkand, Buhara, Hive, Hokand, Termez, Karşı, Ürgenç, Nukus

Devlet Başkanı: Shavkat Mirziyoyev

Başbakan: Abdulla Aripov

T.C. Taşkent Büyükelçisi: Mehmet Süreyya Er

Özbekistan Ankara Büyükelçisi: Alisher AGZAMHODJAEV

Özbekistan İstanbul Başkonsolosu: Shukhrat Aminov

GSYİH: 50,5 milyar Dolar

GSYİH Büyüme Hızı: % 5,1

Kişi başı GSYİH: 1.521 Dolar

Enflasyon Oranı: %14,3

İşsizlik Oranı: %5,8

Kaynak: T.C. Dışişleri Bakanlığı, T.C. Ticaret Bakanlığı

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Ülkenin 2018 yılı Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) 50,5 milyar Dolar'a ulaşmıştır. GSYİH içinde özel sektörün payı ise % 82.9 olarak gerçekleşmiştir.

Son beş yıl incelendiğinde GSYİH ortalama % 7,16 oranında büyüme göstermiştir. Son yıllardaki hızlı büyüme güçlü iç ve dış talepten kaynaklanmaktadır. Özellikle yurtdışında çalışan Özbek işçi vatandaşlarının gönderdiği dövizler (GSYİH'nın % 15'i) ve ülkenin ihraç mal fiyatlarının (altın ve hidrokarbon) dönemsel olarak yüksek seyretmesinin etkisiyle tüketim ve gayrimenkul yatırım canlılığını korumaktadır.

Özbekistan'ın Gayri Safi Yurt İçi Hasılası (GSYİH) sektörel bazda incelendiğinde, hizmetler sektörünün % 53,5 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bunun dışında, sanayi (% 21,8) ve tarım sektörlerinin (% 14,9) ülke ekonomisi için büyük öneme sahip olduğu bilinmektedir. Özbekistan sağlanan hızlı ekonomik büyümeye rağmen düşük gelire sahip ülkeler gurubunda yer almaktadır.

3. DIŞ TİCARET

İhracat: 9,6 Milyar Dolar

Başlıca İhraç Ürünleri: Altın, petrol gazları ve diğere gazlı hidrokarbonlar, pamuk ipliğı (dikif ipliğı hariç), etilen polimerleri (ilk şekillerde), rafine edilmiş bakır ve bakır alaşımları (ham)

Başlıca İhracat Ortakları: İsviçre, Çin, Afganistan, Rusya, Kazakistan, Türkiye

İthalat: 17,2 Milyar Dolar

Başlıca İthal Ürünleri: Motorlu taşıtların aksam, , parça ve aksesuarı, ilaç, demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal , edilmiş diğere motorlu taşıtlar, petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar

Başlıca İthalat Ortakları: Çin, Rusya, Güney Kore, Kazakistan, Türkiye, Almanya

4. TÜRKİYE & ÖZBEKİSTAN İLİŞKİLERİ & TİCARETİ

Özbekistan ile diő ticaretimizde 2004 yılından 2018 yılına kadar sürekli olarak açık verilmiş, ticaret açığımız 100 milyon Doları aştığı tahmin edilen bavul ticareti yoluyla bir ölçüde telafi edilebilmiştir. Cumhurbaşkanı Mirziyoyev'in görevi devralmasının ardından her alanda hızla gelişen ilişkilerimize uygun olarak diő ticaret hacmimizde de kaydadeğere bir artış yaşandığı görülmektedir. Bu çerçevede, 2017 yılında % 25 oranında artış gösteren ticaret hacmimiz, 2018 yılında ise % 16 artış göstermiştir. Son yıllarda Özbekistan'a ihracatımızın hızla artması çerçevesinde (2018 yılında % 40 artış göstermiştir) ticaret dengesinde fazla vermeye başladığımız görülmektedir.

Özbek makamları, ülkemizin 2018 yılında Özbekistan'da yabancı sermayeli en çok şirket kuran ikinci ülke olduğunu (Rusya'nın ardından, 364 şirketle) açıklamıştır. Özbekistan'da Türk sermayeli 1100 civarında şirket bulunmaktadır (Özbek makamlarının verileri farklılık arzedeilmektedir). Bankacılık, ilaç, inşaat, otomotiv, ayakkabıcılık, turizm ve gıda sektörlerine yapılan toplam 1 milyar Dolar mertebesindeki Türkiye mahreçli yatırımların Özbekistan'ın ihracatına 300 milyon Dolar katkı sağladığı, bu yolla 50.000 kişiye istihdam yaratıldığı tahmin edilmektedir.

Türk müteahhitlik şirketlerinin bugüne kadar Özbekistan'da üstlendikleri müteahhitlik işlerinin toplam tutarı 2,7 milyar Dolar düzeyindedir. Şirketlerimiz uzun süreli bir durgunluğın ardından son iki yıl zarfında yeniden önemli projeler üstlenmişlerdir.

5. TÜRKİYE – ÖZBEKİSTAN İKİLİ TİCARET DENGESİ

YIL	İHRACAT (\$)	İTHALAT (\$)	TOPLAM HACİM (\$)	DENGE (\$)
2016	533.018.382	709.292.468	1.242.310.850	-176.274.086
2017	680.104.359	823.274.751	1.503.379.110	-143.170.392
2018	951.457.612	795.545.065	1.747.002.667	155.912.547
2019(OCAK-EYLÜL)	655.235.245	599.526.389	1.254.761.634	55.708.856

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

Tablo: 2019 Yılı Ocak-Eylül Verilerine Göre Türkiye'nin Özbekistan'a İhracatında İlk 5 Ürün

1	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları
2	Plastikler ve mamulleri
3	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı
4	Demir veya çelikten eşya
5	Mobilyalar, yatak takımları, aydınlatma cihazları, reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb., prefabrik yapılar

Kaynak: TÜİK

Tablo: 2019 Yılı Ocak-Eylül Verilerine Göre Türkiye'nin Özbekistan'dan İthalatında İlk 5 Ürün

1	Bakır ve bakırdan eşya
2	Pamuk, pamuk ipliği ve pamuklu mensucat
3	Çinko ve çinkodan eşya
4	Plastikler ve mamulleri
5	Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı

Kaynak: TÜİK

6. YATIRIM İLİŞKİLERİ

- Ülkemizde Özbek sermayeli 228 firma bulunmaktadır.
- Özbekistan'da Türk Sermayeli 1100 firma bulunmaktadır ve bu firmalar yaklaşık 50.000 kişilik istihdam sağlamaktadır.
-

Türk Hava Yolları'nın (THY) İstanbul'dan Özbekistan'ın **2 şehrine** direkt uçuşları bulunmaktadır:

1. İstanbul – Semerkant (Semerkant Uluslararası Havalimanı)
2. İstanbul – Taşkent (Taşkent Uluslararası Havalimanı)

Kaynak: Türk Hava Yolları (THY)

7. İZMİR – ÖZBEKİSTAN İKİLİ TİCARET DENGESİ

YIL	İHRACAT (\$)	İTHALAT (\$)	TOPLAM HACİM (\$)	DENGE (\$)
2016	19.114.813	9.364.355	28.479.168	9.750.458
2017	23.363.567	11.306.753	34.670.320	12.056.814
2018	38.452.695	23.070.172	61.522.867	15.382.523
2019 (OCAK- EYLÜL)	26.107.813	8.052.912	34.160.725	18.054.901

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

ÖZBEKİSTAN'IN GELECEĞİNE YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Yatırıma dayalı büyüme

Sanayi tesisleri ve altyapılarını geliştirmeye yönelik kamu yatırımları, özellikle inşaat sektörünü canlı tutmaya devam edecek

Devlet, yapılan reformlar sayesinde uluslararası kuruluşlardan finansal destek görmeye devam edecek

İmalat (makine, otomotiv, gıda işleme vb) ve hizmetler sektörü canlı kalmaya devam edecek

Emtia fiyatlarına ve ticaret savaşlarına bağlı olarak dış talep ve ihracat hızı azalabilir

Liberalizasyon politikasına bağlı olarak enflasyon oranı yüksek kalmaya devam edebilir

Ekonomik reformlar

Özbekistan Hükümeti vergi tabanını genişletmeye; aynı zamanda vergi oranlarını düşürmeye devam edecek. Bu durum, kayıt dışı ekonominin azalmasını sağlayacak

Halihazırda en büyük üç devlet bankası, sistemdeki varlıkların yarısına sahiptir. Bankacılık sisteminin geliştirilmesi sağlanarak kredi kanallarının daha adil bir şekilde dağıtılması hedeflenmektedir

Ticaretin serbestleştirilmesi ile birlikte mal ve hizmet açığı artmaya devam edecek. Bununla birlikte, devletin dış borcu düşük düzeyde olup altın ve döviz rezervleri 20 aylık ithalata yetecek düzeydedir

Yabancı yatırımcıya açık güçlü yönetim

Devletin ekonomideki etkinliği yüksek kalmaya devam edecek görünmektedir. Öte yandan, Özbekistan komşularla iyi ilişkiler tesis etme temelinde bölgesel ekonomik aktiviteyi sağlamlaştırmaya devam etmektedir (Su yönetimi, elektrik şebekeleri, ulaşım bağlantıları, sınır konuları)

Rusya, Çin ve Batı bloğu ile dengeli sürdürülen politikaların devam etmesi öngörülmektedir.

Özbekistan, hukuk devleti, ekonominin serbestleştirilmesi, altyapı, eğitim ve sağlık alanlarını iyileştirmeye devam edecek olup yabancı yatırımcıya daha iyi bir ortam sunmaya devam edecektir

ÖZBEKİSTAN'IN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ

Güçlü yönleri

- Gaz, altın, pamuk ve hidroelektrik potansiyeli dahil bol ve çeşitli doğal kaynakları
- Düşük borçluluk oranı ve tatminkar döviz rezervi
- İstekli kamu yatırım programı
- 32 milyonluk nüfus ve artan işgücü (18,5 milyon işgücü)
- Çin ve Avrupa arasında Yeni İpek Yolu'nda konumlanma
- Yatırım projelerini destekleyen alt yapı yatırımlarının varlığı
- BDT ülkeleri ile imzalanan serbest ticaret anlaşmaları

Zayıf yönleri

- Ekonomideki çeşitliliğin az olması ve emtia fiyatlarına dayalı ekonomi
- Kayıt dışı ekonominin yaygın olması
- Rekabet eksikliğinden kaynaklı olarak rekabetçiliğin düşük olması
- Bankacılık sektörünün nispeten az gelişmiş olması
- Kredi, ücretler, idari işlemler ve gümrük konularında devlet müdahalesinin fazla olması